

5. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.
6. Шейко В. М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XXI ст.): монографія / В. М. Шейко. – Х.: Основа, 2001. – Т. 1. – 518 с.
7. Morin E. Les sept savoirs necessaries a l'edication du future / E. Morin. – Paris: UNESCO, 1999. – 67 p.

References

1. Delor G. Obrazovanie: socrtoe socrvishe / G. Delor. — UNESCO, 1996. — 31 s.
2. Kompetentnisniy pidhid u suchasniy osviti: svitoviy dosvid ta ukrainski perspektivi / N.M. Bibik, L.S. Vaschenko, O.I. Lokshina [ta insh.]; pid zag .red. O.V. Ovcharuk. – K.: KIS, 2004. – 112 s.
3. Pro vichu osvitu. Zakon Ukraini vid 01-07/2014, d № 1556–VII // Ofitsiiniy visnik Ukraini. — 2014. — №63, s. 1728.
4. Raven D. Competentnost v sovremennom obshestve: viyavlenie, razvitie i realizaciya / D. Raven. — M. : Kogito-Centr, 2002. — 396 s.
5. Khutorskoy A. V. Clucheve kompetencii kak komponent lichnostno-orientirovannogo obrazovaniya / A. V. Khutorskoy // Narodnoye obrazovanie. — 2003. — № 2. — S. 58–64.
6. Sheyko V. M. Cultura. Civilizaciya. Globolizaciya (kinec XIX pochatok XXI st.). U 2 t. T. 1: monografiya / V. M. Sheyko. — Kh. : Osнова, 2001. — 518 s.
7. Morin E. Les sept savoirs necessaries a l'edication du future / E. Morin. – Paris: UNESCO, 1999. – 67 p.

УДК 168.522

Копієвська Ольга Рафаїлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту
соціокультурної діяльності та
зовнішньокультурних зв'язків
Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтв

КУЛЬТУРНА МАТРИЦЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ

У статті розглядається культурна матриця як історичний артефакт, як певне свідчення культурного розвитку світу, етносу, народу, окремо взятої людини. Матриця аналізується як джерело, першооснова та першопричина, як початкова форма або структура національної культури. Визначаються ознаки культурної матриці та інституційні механізми її збереження.

Ключові слова: матриця, культурна матриця, ціннісні коди, культурні трансформації.

Копієвская Ольга Рафаїловна, кандидат педагогических наук, доцент, заведующая кафедры менеджмента социокультурной деятельности и внешнекультурных связей Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Культурная матрица в контексте современного культуротворения

В статье рассматривается культурная матрица как исторический артефакт, как некое свидетельство культурного развития мира, этноса, народа, отдельно взятого человека. Матрица анализируется как источник, первооснова и первопричина, как начальная форма или структура национальной культуры. Определяются признаки культурной матрицы та институционные механизмы ее сохранения.

Ключевые слова: матрица, культурная матрица, ценностные коды, культурные трансформации.

Kopiyevska Olga, Ph.D., Associate Professor, Head of Management of Social and Cultural Activities and Foreign Cultural Relations Chair of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

The cultural matrix in the context of modern culture creation

The present article considers the cultural matrix as a historical artifact, as some evidence of development of the cultural world of the ethnic group, nation, individual. The matrix is analyzed as the source, the first principle and cause, as the original form or structure of the national culture. Cultural matrix signs are analyzed, institutional mechanisms of conservation are defined.

Key words: matrix, the cultural matrix, value codes, and cultural transformation.

Сьогодні існують дві полярні концепції світового порядку: тенденція глобалізму (шляху глобалізації), що виявляється в культурному імперіалізмі, і «трайболізації» (Б. Барбер, Р. Робертсон, А. Оліва, В. Личковах), пов'язаної з етнічним партикуляризмом, нарцисизмом і національно-культурною автаркією. Як зазначає український філософ В. Личковах, поняття «трайболізація» було запроваджено для позначення процесів, протилежних глобалізації, а саме «намагання деяких націй обмежити свій цивілізаційно-культурний простір лише рамками своєї етнічно-територіальної спільноти, дослівно кажучи, “племінними” особливостями [8, 4]. Слід зауважити, що проблема трайболізації, так само, як і проблема глобалізації, є актуальною для сучасної України, адже ці дві тенденції сьогодні перебувають, так би мовити, у стані боротьби. Причому боротьба відбувається у трьох напрямках – у бік злиття із західним, «атлантичним» світом, у бік злиття з так званим «руським миром» і в бік збереження своєї національної ідентифікації шляхом певної самоізоляції, родової обмеженості українського етносу. Тому можна стверджувати, що не тільки у світі, а й в Україні посилюються процеси пошуку власних шляхів цивілізаційного розвитку.

Глокальність як регіональний сценарій глобалізаційних процесів, а також процеси трайболізації актуалізують проблему збереження культурної матриці. Саме культурна матриця розглядається як історичний артефакт, певне свідчення культурного розвитку світу, етносу, народу, окремо взятої людини. «Матриця» – це є джерело, першооснова та першопричина, яка має прояв у певній формі. Матриця як початкова форма або структура будь-якого об'єкта визначає всі наступні форми його розвитку, набір функцій, сфер застосування та ступенів сумісності з іншими об'єктами.

Так, визначаючи характерні ознаки цивілізаційної матриці, В. Ніконов бере за основу її соціокультурну складову, яка проявляється в: місці проживання, особливо в період зародження суспільств і цивілізацій; стійких рисах суспільно-політичної організації, взаєминах між державою та суспільством; психологічному відчутті приналежності до цієї спільноти; усвідомленні елітами геополітичної спільноти; особливостях культури, її традицій; системі цінностей; поведінці, яка породжена ментальністю; мовній і расовій близькості; у сформованій системі взаємодії із зовнішнім світом [8]. Представлені В. Ніконовим ознаки цивілізаційної матриці можна розуміти як вихідну модель культурної матриці, яка характеризується приналежністю до певного суспільства, країни, території, культури, традицій, мови, поведінки. Вчений пов'язує культурну матрицю з ціннісними кодами. Досліджуючи культурну матрицю як основу успішної модернізації, науковець зазначає, що саме ціннісні коди відрізняють успішні нації. Проаналізувавши світові теорії, В. Ніконов акцентує увагу на двох важливих складових культурної матриці, а саме: прогресивній та статичній. На думку автора, саме відмінності у вищезазначених культурах дозволяють змінювати культурну матрицю. До таких відмінностей відносяться: орієнтація в часі, що дозволяє налаштуватися на майбутнє та враховувати історико-культурне минуле в реальному сьогоденні; ставлення до роботи як передумова життєвих досягнень; успіхи на роботі й творчість є джерелом не тільки добробуту, а й самоповаги; ощадливість як шлях до заощаджень, інвестицій і достатку в прогресивних культурах і тенденція до марнотратства і/або рівності у бідності – у статичних; освіта – обов'язкова умова успіху та культурної розбудови; особисті здобутки та заслуги як центральний фактор просування національного культурного продукту; соціалізація як важлива форма об'єднання в спільноти (від сім'ї – до нації); етичні норми, закон і правосуддя як основа реалізації культурних прав [8].

На основі наукових досліджень і публікацій інших авторів можна зробити висновок, що словосполучення «культурна матриця» у вітчизняній культурологічній науці використовують досить епізодично. Сьогодні це швидше певний образ, ніж розроблена категорія. Натомість, «культурна матриця» є активним об'єктом уваги філософської думки. Так, саме з позиції філософського підходу «культурну матрицю» розглядають як певну таблицю, шкалу цінностей-вад, світорозуміння, етичних норм і правил поведінки, що характеризує той чи інший стереотип людини. Як зазначалося вище, процеси глобалізації пов'язані з постмодерністською парадигмою. Усвідомлюючи інтенції посткультури щодо трансформаційних процесів, зрозумілим стає й те, що під трансформацію (деконструкцію) підпадає й поняття «культурна матриця». Саме на цьому наголошує М. Можейко, пов'язуючи її з нелінійною динамікою. Саме глобалізація у своїй інтенції формує так званий новий світ, який є нелінійним і більш чітко визначається мовою нелінійної динаміки. На нашу думку, цей процес потребує додаткового обґрунтування, оскільки глобалізація є складним, еволюційним процесом, який перебуває в постійному русі та не має чітких параметрів. Своєю чергою, нелінійна динаміка як міждисциплінарна наука використовує для опису систем нелінійні моделі та містить у собі теорію стійкості, теорію динамічного хаосу, ергодичну теорію, теорію інтегрованих систем. Інакше кажучи, нелінійність оточує нас навколо та характеризується певним хаосом. Саме тому М. Можейко, досліджуючи становлення концепції нелінійних динамік у сучасній культурі, наголошує на єдності процесу, його взаємозалежності, що реалізується за допомогою паралельного розгортання двох своїх напрямів: природничо-наукового (дисциплінарний розвиток синергетики) і гуманітарного (формування дослідницьких матриць нелінійного опису об'єкта). На думку теоретика, це трансформує сучасну культурну ситуацію, об'єктивно зумовлюючи змістовні зміни культурних матриць сучасного знання та парадигмальні зрушення стилю мислення.

Парадигмальні зрушення М. Можейко позначає так: відмова від класичного розуміння детермінізму, заснованого на ідеї каузальності та від ідеї зовнішньої причини як чинника детермінації; радикальна критика універсалізму й актуалізація значущості одиничної та унікальної події, що зумовлює актуалізацію ідеографічного методу пізнання; уведення в основу природничо-наукових і гуманітарних дослідницьких програм презумпції темпоральності як фундаментальної характеристики досліджуваної

предметності [7, 290–292]. Отже, породжені глобалізацією процеси нелінійної динаміки певним чином змінюють і стиль мислення багатьох суб'єктів культурних відносин. Культурні трансформації призвели до певного нерозуміння значення та ролі унікальності культури, яка є основою культурної матриці. Відповідно до цього порізному осмислюється значення культурної матриці в сучасному культуротворчому процесі. Таке розуміння часом діаметрально протилежне, що породжує певне непорозуміння між представниками різних культур, спричинюючи тим самим так званий культурний хаос. У контексті сучасних проблем культурну матрицю розглядають як основу розвитку альтернативної культури інформаційного суспільства. Саме під впливом інформаційних потоків, викликаних інтернет-технологіями змінюється комунікативна функція культури. Базові основи культурної матриці втрачають свою цінність у зв'язку з відсутністю так званого «живого спілкування» людини з людиною. Саме тому в сучасному міждисциплінарному науковому дискурсі актуалізується питання щодо подолання негативних процесів, які зумовлені сучасними інформаційними процесами і породжують так звану «нову культурну матрицю», або «глобальну культурну матрицю».

Усе частіше, досліджуючи феномен культурної матриці, науковці розглядають її як систему індивідуальної та групової поведінки людей у межах того чи іншого культурного простору на різних рівнях його інтерпретації (локальному, регіональному, національному, глобальному). На думку вчених, саме за допомогою культурної матриці зручно досліджувати механізми, що впливають на трансформацію історико-культурної пам'яті кожного конкретного соціуму [11]. Натомість представники культурологічних течій розглядають культурну матрицю в аксіологічному аспекті. На думку науковців, цінність культурної матриці проявляється в її індивідуальності, неповторності. Вона характеризується власним менталітетом, має свою систему, істину, пізнання, філософію, світосприйняття, тип релігії та певні стандарти святинь, мораль і кодекси поведінки, характерні тільки для певної спільноти форми прояву мистецтва й творчості. Дослідження науковців об'єднані думкою, що всі цінності культурної матриці в їх різноманітті логічно та функціонально взаємодоповнюють і взаємозалежать одна від одної. Їх підтримують і розуміють більшість членів суспільства, сприймають як єдине ціле, передають із покоління в покоління. Інтеграція цінностей забезпечує стабільність у суспільстві [4, 212].

Розглядаючи культурну матрицю в її глобальному контексті, науковці наголошують на її унікальній культуроохоронній складовій, а саме здатності зберігати все те, що було набуто предками. На думку Є. Баркової, культурна матриця, задана просторово-часовому континууму, повинна вбудовуватися в порядок минулого та підпорядкувати його не тільки нормам відносної стійкості, а й нормам сенсу, загальнолюдських цінностей, людяності та гуманізму. На думку теоретика, континуум у такому контексті являє собою таку форму буття культури, у якій на основі єдності її простору й часу забезпечується специфіка змісту, відносна автономність і самодостатність культури, її цілісність, внутрішня органічність. Саме завдяки континууму культура здатна виявляти, об'єктивувати свій внутрішній, віртуально реальний зміст, свій потенціал і тим самим будувати реальність історичного процесу. На думку вченої, саме континуум культури отримував свою стійку форму буття через організацію життєдіяльності цих суб'єктів, виражену в єдності їхньої мови та менталітету, які є характерними для культурної матриці будь-якого народу. При цьому, визначаючи периферійний статус культури в її локальному прояві, науковець наголошує на трансформаційних процесах, які характеризуються певним послабленням її можливостей впливати на свідомість і поведінку людей, забезпечуючи при цьому її визначальний, домінуючий статус у національній культурній матриці. Визначення останньої, як зауважує теоретик, у сучасному світі виявляється досить проблематичним [1].

Аналізуючи феноменологічність культурної матриці, науковці та практики визначають її нерозривний взаємозв'язок з так званою базовою культурою. Низка досліджень об'єднана думкою про те, що саме базова культура є основою культурної матриці, зміна якої може призвести до зникнення культурної ідентичності, втрати особливих рис культурної ментальності. Історично склалося, що більшість країн СНД розвивалися довгий час під радянською ідеологією, тому саме базова культура кожної так званої республіки майже не мала властивих особливостей. Колективізм радянської культури почасти перегукувався з колективізмом традиційного способу життя радянської людини. Розпад Радянського Союзу актуалізував питання становлення базової культури кожної країни. Втім, слід наголосити, що процес відновлення відбувався в багатьох країнах повільно. Занадто часто посиленнями на повільне відновлення базової культури, незмінність радянської культурної матриці, непорушність тих традицій влада в країнах таким чином виправдовувала власну неспроможність відбудувати характерний своїй країні культурний простір і пояснювала владний, політичний, ідеологічний застій.

Проте під впливом часу, трансформаційних процесів, які відбувалися у світі, радянська культура змінювалась під впливом масової західної й американської культурної індустрії. Перед багатьма країнами постала нагальна проблема, що була зумовлена створенням і відновленням базової культури, системи цінностей, які б характеризували ту самобутність та індивідуальність, яка властива саме цьому народу й нації. Головним завданням нової базової культури стало саме запровадження в усі сфери норм і правил поведінки, заснованих на власній, характерній для конкретного суспільства ментальності, індивідуальності для широких верств населення. Нова базова культура мала стати важливою частиною розвитку кожної країни. В основі кожної базової культури повинен бути національний ідеал, що формує громадянина-патріота, який володіє певним набором національних властивостей і здатний використовувати їх як важливий культуротворчий ресурс. Історія розвитку більшості країн світу свідчить, що саме опора на національну базову культуру в її розвитку стала основою відродження країни.

Питання відродження та популяризації культурної матриці українців актуалізують молоді вітчизняні науковці. Цікавою є думка О. Мельничук, котра вбачає роль культурної матриці України не тільки в процесах зберігання досвіду попередніх генерацій і знанні, а й відкиданні негативних травматичних нашарувань, спрямовуванні думки та енергії на позитив, постійному збагаченні новими проявами творчості, що дозволить сформувати нову свідомість нації. Відповідаючи на питання, хто має збагачувати культурну матрицю України, О. Мельничук наголошує на ролі та значенні творчих особистостей, адже саме справжній творець є «підключеним» до універсальної культурної матриці. Актуалізується й питання функції держави щодо культурної матриці, усуваючи з цього поняття процес керування та використання її в політичних цілях. Відповідь вбачають в активній культурній діяльності в суспільстві, результатом якої має стати збагачення культурної матриці, її популяризація як у межах країни, так і в світі [6].

Тож, О. Мельничук притримується елітарної концепції щодо, так би мовити, творців «національної культурної матриці». Безумовно, авторка не є першопрохідцем, сучасна українська елітологія доволі розвинена, витoki її пов'язані з ім'ям В. Липинського та Д. Донцова. Саме на обґрунтування активної ролі еліти в соціально-історичному процесі, її функції творця історії, носія неперервності національної духовної традиції спрямовані соціально-філософські концепції цих теоретиків. Сьогодні в Україні питання національної еліти, у тому чи іншому аспекті, піднімають такі українські теоретики, як О. Апанович, З. Атаманюк, К. Баранцева, Л. Бевзенко, І. Белебехи, Р. Береза, А. Бичко, І. Бичко, О. Білий, С. Білоконь, С. Бондарук, Д. Вид-рін, С. Вовканич, Б. Гаврилишин, О. Гарань, В. Горський, С. Грабовський, О. Донченко, Ю. Єлісовенко, А. Єрмоленко, Н. Жукова, О. Злобіна, Б. Кухта, М. Лавринович, О. Лазаренко, В. Малахов, І. Надольний, В. Полохало, М. Попович, В. Скурятівський, В. Танчер, В. Тихонович, В. Черноволенко, М. Шульга та ін.

Слід наголосити, що розуміння «культурної матриці» як базової культури, що ґрунтується на національному ідеалі, водночас є ґрунтом локальних особливостей культури і небезпекою для появи трайболізації, пов'язаної, як уже зазначалося, з етнічним партикуларизмом, нарцисизмом і національно-культурною автаркією. Яскравий приклад цього бачимо в роботах І. Белебехи «Українська еліта» та «Честь України». І. Белебеха наголошує на тому, що «держава Україна без національної еліти біля керма – не національна держава; народ, нація без національної еліти – збіговисько безбатченків, а суспільство – конгломерат космополітів; релігійні діячі без національної еліти – каста лжепророків» [2, 5].

Безумовно, без еліти неможливий розвиток ані державний, ані мистецький, ані науковий. Проте у XXI столітті – столітті глобалізації, «коли весь світ живе, спілкуючись один з одним, прагне до інтеграції, коли майже всі політичні й економічні питання вирішуються завдяки “світовому співтовариству”, вимагати обмежити свій народ рамками однієї держави, проголошувати, що космополітизм заважає державності – це прямий шлях до тоталітаризму» [3, 63–64]. Можна погодитися з Н. Жуковою, котра зауважує, що є ще одна позиція І. Белебехи, яка викликає протилежні відчуття: автор наголошує на тому, що в українському суспільстві завжди існувала національно-конгломеративна еліта, тобто сукупність представників різних національностей: «Елітні представники інших національностей, що діяли і діють на користь України, автоматично входять до складу української патріотичної еліти. ...Зрадниками можуть бути тільки свої, чужі супротивники завжди були й будуть ворогами. Дорікати ворогам за те, що вони вороги – нелогічно. Їх треба усунути» [2, 13]. Незрозуміло тільки з праці І. Белебехи, що робити з тою спадщиною, яку залишили після себе «вороги», наприклад з Андріївською церквою, яку «побудував» «ворог» В. Раст-реллі? [3, 64].

Отже, сьогодення актуалізувало питання важливості та вагомості культурної матриці в процесі об'єднання українців. Як вона пливає на позиціонування України у світі? Чи сумісна українська культурна матриця з цінностями сучасної цивілізації, тобто цінностями демократичного розвитку, індивідуальної відповідальності, вільної конкуренції? Якою мірою культурна картина світу впливає на реальне існування культурної матриці України? Який її потенціал і мотивації для розвитку та позиціонування себе в культурному європейському та світовому просторі? Українська сучасна реальність поставила ряд запитань, що потребували й потребують відповідей, а саме: що є базовою культурою України; яка її роль, місце та значення у вітчизняній культурній матриці; чим є Україна, її регіони з історико-культурного погляду: європейською державою з власним, незалежним вектором розвитку чи частиною так званого «руського миру»? Як зазначалося вище, під поняттям «культурна матриця» маємо на увазі латентну систему інформаційних кодів, що відповідають певним властивостям та ознакам реальності, комбінація яких формує програму її розвитку. На наш погляд, культурна матриця виражена в таких первинних проявах, а саме: національному культурному надбанні, культурних благах і цінностях, моделях культурної поведінки (звичаях, традиціях тощо). Спробуємо охарактеризувати види культурної матриці більш детально, з позиції організаційно-правових засад їх регуляції. Так, національне культурне надбання в правовому полі України визначається як сукупність унікальних культурних цінностей, об'єктів культурної спадщини, що мають виняткове історичне значення для формування культурного простору України [9]. Своєю чергою, під культурними цінностями розуміють об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне й наукове значення та підлягають збереженню, відтворенню й охороні відповідно до законодавства України [10]. Як важливий вид трансляції культурної матриці культурна спадщина являє собою сукупність усіх матеріальних і духовних культурних досягнень суспільства, його історичний досвід, соціальний капітал, що зберігається в арсеналі національної пам'яті. Як

важлива складова розвитку будь-якої цивілізації культурна спадщина формує особливий національний менталітет, затверджує спадкоємність духовних, моральних, етичних і гуманістичних цінностей. Славна культурною спадщиною держава має всі підстави для національної самоповаги та світового визнання. Не менш важливою формою прояву культурної матриці є культурні блага та цінності, виражені в товарах і послугах, що виробляють у процесі провадження діяльності у сфері культури для задоволення культурних потреб громадян. Складність визначення та розуміння «культурних благ і цінностей» полягає в їхньому умовному характері. Культурні блага та цінності визначаються своєю індивідуальністю, неповторністю, здатністю задовольняти найрізноманітніші культурні потреби людини. Культурні блага не можна ототожнювати з іншими людським цінностями, які характеризуються серійним виробництвом. Вони визначаються винятковою споживчою вартістю, що принесе користь людині, задоволення, бажання творити та творчо розвиватися. Унікальність культурних благ і цінностей полягає в їх неповторності, а самі вони не створюються заново. Кожне культурне благо та цінність, при їх споживанні, проявляються по-новому та викликають нові емоції й відчуття. У культурних благах і цінностях, виражених у певному продукті, відсутня взаємозамінність, оскільки кожен продукт не повторний і має настільки специфічну споживчу вартість, що його не можна замінити іншим. Ніхто не може передбачити життєвий цикл культурного продукту. Більше того, неможливо й передбачити, який культурний продукт буде зроблений і, відповідно, який споживчий ефект він матиме. Сучасна вітчизняна реальність характеризується відсутністю чіткого розуміння та належної підтримки вітчизняного культурного продукту. Відкритість суспільства призвела до різкого підвищення попиту на продукт західної та американської культур та зниження попиту на вітчизняний продукт. Культурні послуги, які надають вітчизняні соціокультурні інститути, визначаються не завжди якісними продуктами й послугами та завищеною вартістю, що унеможливило споживання їх більшістю громадян.

Таким чином, створення культурних благ і цінностей наповнює культуру новим змістом, тим самим надає нове дихання національній культурі та збагачує світову культурну матрицю. Особливо важливе місце в культурній матриці належить нематеріальній культурній спадщині, яка проявляється у звичаях, формах показу та вираження, знанні, навичках, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду та саморозвитку, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самобутності й наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття та творчості людини. Саме елементи нематеріальної культурної спадщини мають вагомий вплив на формування поведінкових звичок людини, споживання культурних благ, культури побуту, культури спілкування. Сформовані моделі культурної поведінки стають частиною життя всіх важливих сфер людського буття.

Одними з перших звернули увагу на цю проблему та зрозуміли важливість значення цих потреб економічно високорозвинені країни Європи, такі як Франція, Великобританія, Швеція. Перш за все, це було пов'язано з різким зростанням рівня промислового виробництва, у результаті чого відбувся чіткий розподіл робочого і неробочого часу. У міру збільшення частки вільного часу зросло і його соціальне значення. Одним із головних елементів формування культурної матриці є її правовий супровід. Саме правове регулювання як один із різновидів владного впливу, у широкому розумінні цього слова, яке становить важливу складову діяльності будь-якої спільноти, зокрема її правотворчих і правозастосовних органів, має неабияке значення для формування культурної цілісності сучасної демократичної співдружності. Європейське правове поле, яке регулює процес становлення її загальної культурної розбудови, обумовлений об'єктивними та суб'єктивними чинниками, такими як: рівень зрілості та стійкості суспільних відносин, рівень соціальної структури суспільства, стан економічного розвитку суспільства. Останнє являє собою систему різноманітних юридичних засобів: норм права, юридичних фактів, правових відносин, встановлення право- та дієздатності осіб і правового статусу громадян, визначення компетенції владних органів, правового становища громадянина, громадських організацій, юридичних осіб та інших суб'єктів. Розвиток і підтримка культурної матриці, її правовий захист, економічна стабільність і суспільне визнання призводить до забезпечення головного принципу ЄС, а саме: збереження культурної самобутності, при цьому посилення культурної цілісності європейської спільноти, її культурного простору, задоволення та реалізація культурних прав людини. Практична реалізація цілком залежить від прийнятих дієвих нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини у сфері культури. Слід наголосити, що навіть активний наступ американського масового культурного продукту не зміг зломити та пошкодити основу національних культурних матриць. Більше того, масова культура в різних формах її прояву при вагомій державній підтримці не змогла витіснити кращі зразки національних культур. Уряди вищерозглянутих країн спромоглися дієвими організаційно-правовими засобами зберегти базові елементи культурної матриці, і в деяких випадках надати їй статус елітарної.

Беззаперечним залишається ствердження, що ідеальної моделі культурної матриці немає. Кожна країна формує свої методи і форми її прояву, механізми підтримки та розвитку. Втім, порівнюючи здобутки та прорахунки наявних моделей, слід наголосити, що кожна країна може взяти на озброєння певні механізми та заходи, випробувавши їх на практиці. Так, досвід країн ЄС відкриває перед Україною нові можливості, проте актуалізує нові вимоги до культурної розбудови держави. Відсутність дієвих механізмів, чітких завдань і відповідних дій щодо збереження, розвитку та популяризації культурної матриці в її глобальному, глокальному, локальному контексті можуть призвести до часткової чи повної втрати культурної ідентичності й унікальності, що спричинить культурне та духовне зубожіння людини, етносу, народності.

Література

1. Баркова Е. В. Культурна матриця глобалізації [Електронний ресурс] / Е. В. Баркова. – Режим доступу: <http://spkurdyumov.ru>.
2. Белебега І. О. Українська еліта / І. О. Белебега. – Х. : Березіль, 1999. – С.5-12.
3. Жукова Н. А. Елітарність як компонент культуротворення: досвід неklasичної естетики : дис. ... доктора культурології : 26.00.01 / Наталія Анатоліївна Жукова. – К., 2011. – С.63-64.
4. Иконникова С. Н. История культурологических теорий / С. Н. Иконникова. – СПб. : Питер, 2005. – С.212.
5. Личковах В. А. Повернення Європи? (Філософські та культурно-антропологічні засади «універсалізму» як альтернативного, «панєвропейського» шляху глобалізації) / В. А. Личковах, М. В. Ольховик // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів : ЧДПУ, 2002. – Вип. 14. – С. 4.
6. Мельничук О. Другий Український фронт [Електронний ресурс] / О. Мельничук // Українська правда життя. – 2015. – 29 січ. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua>.
7. Можейко М. А. От «этики кодекса» к «этике творчества»: трансформация нравственного сознания в современной культуре / М. А. Можейко // Творческое наследие семьи Рерих в диалоге культур : философские аспекты осмысления. – Мн. : Технопринт, 2005. – С. 290-292.
8. Ніконов В. Культурна матриця успішної модернізації [Електронний ресурс] / В. Ніконов. – Режим доступу : <http://izvestia.ru/news>.
9. Про культуру [Електронний ресурс] : Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 24. – С. 168. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
10. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей [Електронний ресурс] : Закон України від 21.09.1999 № 1068-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 48. – С. 405. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1068-14>.
11. Шумська І. Культурна матриця як спосіб виявлення національної ментальності [Електронний ресурс] / І. Шумська. – Режим доступу: <http://www.istpravda.ru/bel/research>.

References

1. Barkova E.V. Cultural matrix of globalization [electronic resource] / E.V. Barkova. – Access: <http://spkurdyumov.ru>. – Heading from the screen.
2. Belebeha I.O. Ukrainian elite / I.O. Belebeha. – H.: Berezil, 1999. – P.5-12.
3. Zhukova N.A. Elitism as a component of culture creation: the experience of non-classical aesthetics: Thesis. Doctor of Cultural Studies: 26.00.01 / Natalia A. Zhukova. – K., 2011. – P.63-64.
4. Ikonnikova S.N. History of cultural theories / S.N. Ikonnikova. - 2nd ed., Rev. and add. – SPb. : Peter, 2005. – P. 212.
5. Lychkovah V.A. Back in Europe? (Philosophical, cultural and anthropological foundations of "universalism" as an alternative, "paneuropean" way of globalization) / V.A. Lychkovah, M.V. Olhovyk // Chernihiv State Pedagogical University Bulletin. Shevchenko: Coll. articles. – Chernigov: CHDPU, 2002. – Vol. 14 – P. 4.
6. Melnychuk O. Second Ukrainian Front [Electronic resource] / O. Melnychuk Ukrainian // true life. – 2015. – 29 January. - Access method: <http://life.pravda.com.ua>. – Heading from the screen.
7. Mozheiko M.A . Here "ethics code" for "ethical creativity": Transformation of moral consciousness in the modern culture / M.A. Mozheiko // Creative heritage of Roerich family in dialogue of cultures: philosophical aspects of comprehension Sat. scientific. labor. – App. : Tehnoprnt, 2005. – P. 290-292.
8. Nikonov V. Cultural matrix of successful modernization [Electronic resource] / V. Nikonov. - Access method: <http://izvestia.ru/news>. – Heading from the screen.
9. About culture [electronic resource]: Law of Ukraine from 14.12.2010 № 2778–VI // Supreme Council of Ukraine. – 2011. – № 24. – Art. 168. - Access: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> –Heading from the screen.
10. About export, import and return of cultural property [electronic resource]: Law of Ukraine of 21.09.1999 № 1068-XIV // Supreme Council of Ukraine. – 1999. – № 48. – Art. 405. – Access: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1068-14> - Heading from the screen.
11. Shumsky I. The cultural matrix as a way to identify national mentality [electronic resource] / V. I. Shumsky. – Access: <http://www.istpravda.ru/bel/research>. - Heading from the screen.